

Stan na 30 stycznia 2019 r.

WSZYSTKO POPRAWIONE

ŹRÓDLAK Wojciech

Skorowidz ikonografii łódzkiej. (przedmiotowy)

(w dodatku ilustrowanym p.t. „Łódź w Ilustracji” do „Kurieria Łódzkiego”,
24.VIII.1924 – 20.VIII.1939)

**>> ostatni opracowany numer „Łodzi w Ilustracji”:
nr 52, z 29 XII 1935 r. <<**

**© korzystaj do woli z tych informacji, ale nie zapomnij w
odsyłaczu podziękować; uzupełnienia, korekty i uwagi mile
widziane**

UWAGA:

**KORZYSTAJ Z PRZYCISKU „PLAN DOKUMENTU”, KTÓRY ZNAJDZIESZ NA
PASKU W GÓRZE EKРАНU (lupa na tle ikony dokumentu), ŻEBY POZNAĆ
OGÓLNIĘ STRUKTURĘ HASEŁ LUB SZYBKO ODNALEŹĆ POSZUKIWANE
HASŁO.**

WSTĘP

Zasady opisów

- 1. Na tym etapie pracy skoncentrowano się wyłącznie na zapisach bibliograficznych**
- 2. Informacje pod danym hasłem o instytucji, stowarzyszeniu itp. mają wyłącznie charakter roboczy. Ich rzetelne opracowanie jest zaplanowane na drugi etap prac nad skorowidzem.**
3. W zasadzie wszystkie informacje zawarte w opisach pod hasłami pochodzą z podpisów pod zdjęciami opublikowanymi w „Łodzi w Ilustracji”. Jeżeli zostały rozszerzone w oparciu o inne materiały, to wymieniono je w „Bibliografii” danej osoby.
4. Układ i ilość haseł jest odzwierciedleniem odnalezionych fotografii do danego tematu. Inaczej mówiąc: nie ma zdjęcia nie ma hasła !
5. Żółte **podświetlenia** to informacje „do wyjaśnienia” lub „do uzupełnienia”.
6. Opisy zostały tak sformułowane, aby można było dokonać wstępnego wyboru poszukiwanego zdjęcia bez jego oglądania.
7. Tam gdzie było to do ustalenia lub taka informacja została zawarta w podpisie podano dokładne daty wykonania danego zdjęcia.
8. W odniesieniu do placówek łódzkich różnego rodzaju instytucji, stowarzyszeń i organizacji itp. przyjęto jednolitą formę „oddział łódzki” zamiast np. „w Łodzi”

LITERA „G”

1. GALERIE

porównaj: **SALONY SZTUKI**

- Miejska Galeria Sztuki (1924-1930)

porównaj: – **GALERIE** – Instytut Propagandy Sztuki, oddział w Łodzi

– **OSOBY** – **ARNOLD** Irena (rzeźbiarka), **AXENTOWICZ** Teodor (malarz), **BEHRMAN** A..... (malarz), **BIENKOWSKI** S..... (malarz), **BORUCIŃSKI** Michał (malarz), **ĆWIKILIŃSKI** Z..... (malarz), **DIENSTL-DĄBROWA** Marian (dyrektor Galerii; 1924-1930), **DOBROWLSKI** Wacław (malarz), **FRASIAK** St..... (malarz), **GILEWSKI** Stanisław (malarz), **GŁOWIŃSKI** A..... (rzeźbiarz), **GREMBECKI** Henryk (malarz), **GRUŻEWSKI** Marian (malarz), **HANEMAN** M..... (malarz), **HECHT** Józef (miedziorytnik), **HEŁM-PIRGA** Marian (malarz), **HIRSZBERŻANKA** F..... (malarka), **HOFMAN** Vlastimil (malarz), **HRYŃKOWSKI** Jan Piotr (malarz), **HUFNAGŁÓWNA** Gizela (malarka), **JAGMIN** Stanisław (rzeźbiarz), **JAMONTT** Bronisław (malarz), **KAMIŃSKI** Zygmunt (malarz), **KASIŃSKIEGO** Zbigniew (malarz), **KIDOŃ** Józef (malarz), **KONIEWICZ** Tadeusz (malarz), **KOSSAK** Wojciech (malarz), **KOWALEWSKI** Zygmunt (rzeźbiarz), **KOWALSKI** Leon (malarz), **KRAUSE** J..... (malarz), **KÜRBITZ** Rudolf (fotograf), **LASZENKO** Aleksander (malarz), **LINDENFELDÓWNA** Pelagia (rzeźbiarka), **LITAUER** M..... (malarz), **ŁUBIEŃSKI** Franciszek (malarz), **MALCZEWSKI** Rafał (malarz), **MARKOWICZ** Artur (malarz), **MEHOFFER** Józef (malarz), **MICHALAK** Antoni (malarz), **NAWROCKI** Bolesław (malarz), **NEUMAN** A..... (malarz), **NOWINA-PRZYBYLSKI** Wacław (malarz), **OKUŃ** Edward (malarz), **PACANOWSKA** Felicja (malarka), **PINKUSEWICZ** Maria (malarka), **PIEŃKOWSKI** Ignacy (malarz), **PIETKIEWICZ** Eustachy (malarz), **PILCH** H..... (malarz), **PILCH** S..... (malarz), **PIOTROWSKI** Wacław (malarz), **PODUSZKO** Zenobiusz (malarz), **POPŁAWSKI** Stanisław (rzeźbiarz), **PUFFKE** Marian (malarz), **RACZYŃSKA** Zofia (rękodzieło artystyczne), **RYCHTER-JANOWSKA** Bronisława (malarka), **SALWA** Wojciech (łódzki ogrodnik), **SIEMIŃSKI** Mieczysław (malarz), **SKOCZYLAŚ** Włodzimierz (malarz), **SMOKALSKI** (dyr. Pałacu Sztuki w W-wie), **SPERSKI** Ary, **STABROWSKI** Kazimierz (malarz), **STANKIEWICZÓWNA** Zofia (malarka), **STYKA** Adam (malarz), **STYKA** Jan (malarz), **STYKA** Tadeusz (malarz), **SZĄNKOWSKI** Bolesław (malarz), **ŚLEWINSKI** Władysław (malarz), **TEODOROWICZ-KARPOWSKA** H..... (malarka), **TERLECKI** A..... (malarz), **TRĘBACZ** Maurycy (malarz), **TRZEBIŃSKI** Marian (malarz), **WACHTL** Wilhelm (malarz), **WIERUSZ-KOWALSKI** Karol (malarz), **WIPPEL** Antoni (malarz), **WODZINOWSKI** Wincenty (malarz), **ZAMOJSKI** Jan (malarz), **ZAWADOWSKI** Wacław (malarz), **ŻMURKA** Franciszek (malarz).

– **SALONY** – salony sztuki

Adres: park im. H. Sienkiewicza

Budynek późniejszej Galerii powstał w 18..... r., jako pawilon parkowej cukierni i pijalni wód, zaprojektowany przez **Hilarego Majewskiego** [2].

Miejska Galeria Sztuki została utworzona na mocy uchwały Magistratu m. Łodzi nr 731, z dn. 17 IV 1924 roku. W tym celu postanowiono przebudować budynek cukierni „(...) na pomieszczenie stałej wystawy sztuk pięknych. Zaznaczamy, że przebudowa ta winna być dokonana w ten sposób, ażeby pawilonowi został nadany stylowy, artystyczny wygląd” [3].

Działalność Galerii, w tylko „z grubsza” przygotowanych pomieszczeniach, została zainicjowana wystawą p.t. „Sztuka krakowska” (otwarcie 14 V 1924 vel ok. 11 XI 1924), prezentującą prace artystów krakowskich. Wybitnym uczestnikiem jej otwarcia był Józef Mehoffer.

Pierwsza wystawa została w niej otwarta 8 IV 1925 roku.

W 1929 r. przy Galerii powstało Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych po egidą wojewody łódzkiego – Władysława Jaszczolta.

Galeria funkcjonowała do 1930 r., kiedy to na bazie krytyki działalności jej kierownika/dyrektora – Mariana Dienstl-Dąbrowy przez Przemysła Smolika nie przedłużono z nim umowy pracy.

Do przełomu lat 1930/1931 Galeria stała nie wykorzystana („artysta-malarz A. Sperski urządził wystawę swych portretów w palarni (!!) łódzkiej Filharmonii. Łódź wszak miała ongi swą galerię sztuki. Przeszła ona już do przeszłości”; [w:] „Łw!”, 1930, nr 50, s. 4).

Po tym czasie Galeria została wydzierżawiona na okres 5 lat Instytutowi Propagandy Sztuki z Warszawy, który był zobowiązany do urządzania pięciu wystaw rocznie w zakresie sztuk plastycznych oraz przynajmniej jednej wystawy w roku na przeciąg jednego miesiąca prac artystów łódzkich [1]. Pierwszą wystawę Instytut utworzył w końcu stycznia 1931 roku. Od tego czasu zaczęła się upowszechniać zamienna nazwa Galerii „Instytut Propagandy Sztuki”. W 193... r. nad wejściem głównym, umieszczony został kartusz a w nim nazwa Instytutu.

Na jubileusz 80-lecia otwarcia pierwszej wystawy budynek Galerii został gruntownie wyremontowany i zmodernizowany. Przede wszystkim jej sala wystawowa została poszerzona o nieużywany fragment boiska szkolnego przylegającego do budynku Galerii od strony zachodniej. Ponadto otrzymała wyposażenie

umożliwiającej prezentacje multimedialne. Otwarcie miało nastąpić 8.04.2005 r., ale w związku ze śmiercią papieża Jan Pawła II uroczystość przesunięto o tydzień – na 16 kwietnia.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] MOWSZOWICZ Jakub, *Parki Łodzi*. Łódź 196..., ss. –
- [2] PAWLAK Waclaw, *W rytmie fabrycznych syren*. Łódź 197..., s. 72
- [3] Archiwum Państwowe w Łodzi, akta m. Łodzi, Wyd. Techniczny, sygn. 20 634, k. 22
- [4] (DP), *Nowa najstarsza galeria. Po rozbudowie łódzkiego Ośrodka Propagandy Sztuki powierzchnia wystawiennicza zwiększyła się o 200 m²*; [w:] „Dziennik Łódzki”, wyd. A, 30.03.2005, nr ..., s. 13.
- [5] (L), *Powrót galerii*; [w:] „Dziennik Łódzki”, wyd. A, 15 IV 2005, nr 88, s. 7.
- [6] JAWORSKA Irena, *Zapomniane zasługi Marian Dienst-Dąbrowy. Początki Miejskiej Galerii Sztuki w Łodzi*; [w:] „Kronika miasta Łodzi”, 2009, nr 3, ss. 124–142.
- [7] DZIĘGIELEWSKA Małgorzata, *Marian Dienst-Dąbrowa – wspomnienie*; [w:] „Kronika miasta Łodzi”, 2018, nr 1-2, ss. 133–140.

= ogólne

1924

- nr 3, z 7 IX, s. 2: widok ogólny pawilonu dawnej parkowej cukierni w trakcie przebudowy na Miejską Galerię Sztuki
- nr 7, z 5 X, s. 2: główna sala ekspozycyjna
- nr 8, z 12 X, s. 3: stanowisko doświadczalnej stacji radiotelegraficznej umieszczone w budynku Galerii

1925

- nr 21, z 24 V, s. 3: widok ogólny wnętrza Galerii

1927

- nr 8, z 20 II, s. 2: wystawa jubileuszowa prac członków Klubu Miłośników Fotografii w Łodzi w salach Galerii z okazji 10-lecia działalności klubowej
 - grupa uczestników uroczystość otwarcia wystawy
 - reprodukcja zdjęcia Rudolfa Kürbitza p.t. „Krajobraz”
- nr 11, z 13 III, s. 3: Adam Grzymała–Siedlecki **w gabinecie dyrektora** M. Dienst–Dąbrowy, po odczycie n.t. „Fredro – ojciec komedii polskiej” (6.03.1927)

1928

- nr 9, z 26 II, s. 3: bal członków Polskiego Klubu Literacko– Artystycznego w Łodzi w salach Galerii

1930

- nr 1, z 5 I, s. 1: „czarna kawa artystyczna” zorganizowana przez Sekcję artystyczną Akademickiego Koła Łodzian w Krakowie w salach Galerii, z udziałem aktorów i muzyków scen łódzkich. Zdjęcie zbiorowe uczestników.
- nr 41, z 5 X, s. 3: bankiet pożegnalny w restauracji „Tivoli” odchodzącego ze stanowiska dyrektora Miejskiej Galerii Sztuki Mariana Dienst–Dąbrowy

= wystawy i wystawiane prace

1924

- nr 1, z 24 VIII, s. 3: prace: M.E. Andriolli (1836–1893), „Portret Heleny Modrzejewskiej”, węgiel i gwasz, 170 x 100 cm; tu również krótki życiorys artysty
- nr 7, z 5 X, s. 3: – A. Głowiński, „Marszałek [Sejmu RP] Wojciech Trąmpczyński”, rzeźba
 - A. Głowiński, „Portret p. S.”, rzeźba
 - Włodzimierz Skoczylas, „Janosik – walka z niedźwiedziem”, rys. na szkle
- nr 12, z 9 XI, s. 3: – Maurycy Trębacz, „Portret p. R.”
 - Włodzimierz Skoczylas, „Łucznik”
- nr 13, z 16 XI, s. 4: niektóre prace z wystawy „Sztuka krakowska:
 - Ignacy Pieńkowski „Zielony pajac”,
 - Józef Mehoffer, „Portret młodego mężczyzny”
 - Zygmunt Kamiński, „Portret M. Dienst–Dąbrowy – dyrektora Miejskiej Galerii Sztuki w Łodzi”
 - Teodor Axentowicz, „Wanda”
- s. 5: uczestnicy wernisażu wystawy „Sztuka krakowska”, m.in. Józef Mehoffer (1 rząd, 1. od prawej); oryginał tego zdjęcia w zbiorach

1925

- nr 2, z 11 I, s. 2: – dyrektor Galerii – M. Dienst–Dąbrowa w towarzystwie **warszawskiego** malarza – Bruno Lechowskiego i poety – Waclawa Rogowskiego; zdjęcie wykonane **podczas wernisażu prac Lechowskiego**
 - Bruno Lechowski sprzedający bilety na **swoją** wystawę; w głębi widoczny fragment ekspozycji

- nr 5, z 1 II, s. 3: Leon Kowalski; obrazy wystawione w Galerii:
 - „Wiosna (portret p. S.)”
 - „W starym dworze”
- s. 4: Stanisław Gilewski; obrazy wystawione w Galerii:
 - „Portret ks. bp Sapiehy”
 - „Portret” [autoportret ?]
- nr 9, z 1 III, s. 3: prace Aleksandra Laszenki z wystawy indywidualnej p.t. „Egipt i Palestyna”:
 - portret **kobiety**
 - „Sztuczne nawodnienie” (Shadooff)
- nr 11, z 15 III, s. 1: goście wernisażu wystawy prac Franciszka Łubieńskiego (pośmiertna) i Aleksandra Laszenki p.t. „Polska i Egipt”
 - s. 2: – prace Franciszka Łubieńskiego:
 - = „Typ polski”
 - = „Łowiczanka”
 - prace Aleksandra Laszenki:
 - = „Świątynia Khonosu w Karnaku”
 - = „Shadooff” („Sztuczne nawodnienie”)
 - s. 3: – prace Franciszka Łubieńskiego:
 - = „Nad Bugiem”
 - = „Portret Pani W.”
 - praca A. Laszenki:
 - = „Ibrahim z Fatmą”
- nr 22, z 31 V, s. 11: wystawa kwiatów łódzkich ogrodników; kompozycje **Wiesława** Salwy:
 - „Chryste zmiłuj się nad nami”
 - „Ofiara”
- nr 24, z 14 VIII, s. 8: wystawa indywidualna Józefa KIDONIA; prace:
 - „Portret p. Władysławy Grabowskiej”
 - „Portret v-ce królowej [piękności !?] Warszawy”
 - „Autoportret I”
- nr 33, z 15 VIII, s. 4: reprodukcje prac z wystawy indywidualnej Wincentego WODZINOWSKIEGO:
 - „Pogrzeb artysty”
 - „Dziewczyna wiejska”
 - „Zaloty”
- nr 34, z 23 VIII, s. 1: reprodukcja obrazu Bronisławy RYCHTER–JANOWSKIEJ p.t. „Ukojenie” z wystawy indywidualnej
- nr 40, z 4 X: wystawa kwiatów według aranżacji łódzkiego ogrodnika – Wojciecha SALWY:
 - s. 2: – „Polska jesień”
 - „W kraju chryzantem”
 - s. 3: – „Ostatnia kąpiel”
 - „Cisza”
- nr 45, z 8 XI, s. 4: fragment wystawy Wydziału Plantacji Magistratu m. Łodzi w Galerii

1926

- nr 4, z 24 I, s. 1: obraz Wilhelma WACHTLA p.t. „Judyta” wystawiony w Galerii
- nr 10, z 7 III: wystawa autorska prac Józefa KIDONIA
 - s. 1: „Portret gen. [Władysława] Junga”
 - s. 2: – „Autoportret II”
 - „Portret pułkownikowej Iwanowskiej”
 - „Portret córki pp. Iwanowskich”
 - s. 3: „Portret mecenasowej Stypułowskiej”
 - s. 4: „Portret pułkownika Iwanowskiego”
 - s. 9: „Portret żony artysty z dzieckiem”
 - s. 10: „Portret Turczynki”
- nr 11, z 14 III,: wystawa prac Jana STYKI i jego synów: Adama i Tadeusza
 - s. 1: Jan STYKA, „Kobieta z chartem”
 - s. 2: Jan STYKA
 - „Śmierć bohaterska Władysława Szujskiego”
 - „Pokusy”
 - s. 3: – Tadeusz STYKA
 - = „Portret pani G. Frezen”
 - = „Ojciec artysty w stroju polskim”
 - Adam STYKA
 - = „Karawana w świetle księżycy”

- nr 13, z 28 III: wystawa prac Jana STYKI i jego synów: Adama i Tadeusza, c.d. reprodukcji:
 - s. 4: – Jan STYKA
 - = „Joanna d’Arc zwycięska”, 1916
 - s. 6: – Tadeusz STYKA
 - = „Portret hrabina de Morne’a”
- nr 15, z 11 IV: wystawa prac Jana STYKI i jego synów: Adama i Tadeusza, c.d. reprodukcji:
 - s. 1: – Jan STYKA
 - = „Bem w bitwie pod Siedmiogrodem”
- nr 24, z 13 VI, s. 3: fragment wystawy prac uczniów łódzkich szkół zawodowych; tu w dziale „krawiectwo”
- nr 25, z 20 VI, s. 2: wystawa autorska kompozycji łódzkiego ogrodnika **Wiesława Wojciecha SALWY**; kompozycja p.t. „Pokój zmarłym, żywym cześć”, poświęcona łódzkim strażakom
 - s. 3: – W. SALWA, kompozycja p.t. „A kiedy będziesz moją żoną”, poświęcona Kazimierzowi Tetmajerowi
 - wystawa prac krakowskiej grupy artystycznej „Jednoróg”
 - = Wacław ZAWADOWSKI, „Portret M. Paszkiewicza”
 - = Jan HRYŃKOWSKI, „Autoportret”
 - = Stanisław POPŁAWSKI, rzeźba p.t. „Ewa”
- nr 36, z 5 IX, s. 2: fragment wystawy p.t. „Mieszkanie i Miasto” zorganizowanej przez Samorząd m. Łodzi w Miejskiej Galerii sztuki w Łodzi, najprawdopodobniej jako wstęp do decyzji o budowie osiedla mieszkaniowego dla robotników w Łodzi (im. Montwiłła–Mireckiego na Polesiu Konstatynowskim)
 - s. 3: dwa eksponaty z wystawy kwiatów zorganizowanej przez Związek Ogrodników w Łodzi (28.08.1926)
 - marmurowy biust udekorowany kwiatami
 - wiązanka kwiatów
- nr 42, z 17 X, s. 3: widok ogólny fragmentu wystawy „Mistrzowie malarstwa polskiego” (pokazano obrazy: H. Siemiradzkiego („Jawnogrzesznica”), J. Chełmońskiego („Przed karczmą”), B. Szankowskiego („Śmieszka”), Al. Gierymskiego („Pejzaż tyrolski”), T. Ajdukiewicza („Polowanie nad Bosforem”))
- nr 46, z 14 XI: wystawa autorska prac Karola WIERUSZ–KOWALSKIEGO; reprodukcje prac:
 - s. 1: „Podczas deszczu”
 - s. 2: Pościg”
 - s. 2: „Polowanie z chartem”
- nr 47, z 21 XI: wystawa zabytkowych przedmiotów użytkowych i obrazów BRANDT’A
 - s. 2: – patera brązowa, empirowa, francuska
 - szafa holenderska, z warsztatu Vernis Marten, XVIII w.
 - s. 3: wazon, belweder polski, XVIII w.
- nr 50, z 12 XII: wystawa prac grupy malarzy z Podhala (otwarcie 5.12.1926)
 - s. 1: Rafał MALCZEWSKI, „Kopanie ziemniaków”
 - s. 2: Tadeusz KONIEWICZ, „Kościół w Obidowej”
- nr 51, z 19 XII, s. 7: c.d. reprodukcji prac grupy malarzy z Podhala:
 - M..... HANEMAN p.t. „Żebracy przy wejściu do Ściany Płaczu”
 - Zofia STANKIEWICZÓWNA, „Opary nocy” i „Legenda”

1927

- nr 1, z 1 I, s. 7: prace **malarzy z Podhala** wystawione w Galerii:
 - ĆWIKLIŃSKI Z....., „Owce”
 - jak wyżej, „Cmentarz żydowski”
 - TERLECKI A....., „Jesień w Tatrach”
 - HANEMAN M....., „Tatry”
- nr 3, z 16 I, s. 7: prace wystawione w Galerii:
 - JAGMIN Stanisław „Biust p. D.”, rzeźba
 - ŚLEWIŃSKI Władysław:
 - = „Góralka”
 - = „Bretończyk”
 - = „Z Tatr”
- nr 8, z 20 II: wystawa jubileuszowa prac członków Klubu Miłośników Fotografii w Łodzi z okazji 10-lecia jego działalności
 - s. 1: zdjęcie E..... PRADE p.t. „Zima”
 - s. 2: – uroczystość otwarcia
 - zdjęcie Rudolfa Kürbitza p.t. „Krajobraz”
- nr 12, z 20 III, s. 3: wystawa „Mistrzowie Malarstwa Polskiego”:

- obraz A..... BEHRMANA p.t. „Tancerka wschodnia“
- nr 11, z 13 III, s. 7: wystawa jak wyżej, jedna z prac fotograficznych
 - nr 14, z 3 IV,: wystawa „Mistrzowie Malarstwa Polskiego”:
 - s. 3: komisarz wystawy – SMOKALSKI, dyrektor Pałacu Sztuki w Warszawie
 - s. 7: – obraz A BEHRMANA p.t. „Pod bramami Jerozolimy”
 - obraz Teodora AXENTOWICZA p.t. „Włoszka”
 - nr 17, z 24 IV,: wystawa indywidualna Kazimierza STABROWSKIEGO w Galerii z okazji 40-lecia pracy artystycznej
 - s. 6: – „Burza”
 - „Portret Ojca artysty”
 - s. 7: – [zdjęcie, obraz ??] Artysty na tle jednej z prac
 - „Portret na tle witrażu”
 - nr 22, z 29 V, s. 3: wystawa autorska kompozycji kwiatowych łódzkiego ogrodnika Wojciecha SALWY, zorganizowana przez Centralny Polski Związek Ogrodników (21.05.1927)
 - nr 24, z 12 VI, s. 3: wystawa prac polskiego współczesnego malarstwa:
 - obrazy H..... TEODOROWICZ–KARPOWSKIEJ:
 - = „Przekupki”
 - = „Portret p. S.”
 - = „Portret na tle miasta”
 - obrazy Wacława PIOTROWSKIEGO
 - = „Canale Grande i Sancta Maria della Salute w Wenecji”
 - = „Il Molo z gondolą”
 - = „Łacha w Wilanowie”
 - nr 25, z 19 VI, s. 7: wystawa prac Zenobiusza PODUSZKI; prace:
 - = „Orka”
 - = „Osada”
 - = „Wczesna wiosna”
 - nr 42, z 16 X, s. 7: zestaw 8. prac Wacława DOBROWOLSKIEGO z wystawy indywidualnej w Galerii
 - „Autoportret”, rysunek, ołówek
 - „Moja ciotka”, olej
 - „Panna I.” akwarela
 - „Studium”, akwarela
 - „Portret p. D.”, olej
 - „Mecenas O.”, olej
 - „Pan J.”, olej
 - „Pani L.”, olej
 - nr 43, z 23 X, s. 7: praca „Dziewczyna ze szpakiem” z wernisażu wystawy jubileuszowej z okazji 25-lecia twórczości Vlastimila HOFFMANA (14.10.1927)
 - nr 44, z 30 X, s. 2: jak wyżej; „Bezdomny grajek”
 - nr 48, z 27 XI, s. 3: ŻMURKA Franciszek, „Na rozkaz imperatora”
 - nr 50, z 11 XII, s. 1: wernisaż wystawy (6.12.1927); widoczna, m.in. praca W. SKOCZYŁASA p.t. „Żebracy”
 - s. 2: reprodukcje dwóch prac Włodzimierza SKOCZYŁASA:
 - „Zwiastun”
 - „Praczkę”

1928

- nr 4, z 22 I: prace wystawione w Galerii:
 - s. 7: – A. TERLECKI, „Jarzębiny nad Morskim Okiem”
 - Marian PUFFKA
 - = „Autoportret”
 - = „Portret żony”
 - = „Potok”
- nr 5, z 29 I, s. 3: jak wyżej, Marian PUFFKE, „Walka jeleni”
- nr 9, z 26 II, s. 7: prace Artura MARKOWICZA wystawione w Galerii
 - „Opowiadanie rybaka”
 - „Przy matce”
- nr 11, z 11 III: wernisaż wystawy indywidualnej Bolesława SZĄNKOWSKIEGO (otwarcie 11.03.1928); reprodukcje wystawionych prac:
 - s. 2: „Portret Ignacego Paderewskiego”
 - s. 3: – „Motylek”
 - „Portret panny Tomasini”

- nr 12, z 18 III, s. 3: wystawa prac łódzkiego malarza Antoniego WIPPLA; reprodukcje wystawionych prac:
 - „Kościół w Łodygowicach”
 - „Brzozy”
 - „Na plaży w Gdyni”
- nr 15, z 7 IV, s. 1: obraz Wacława NOWINY–PRZYBYLSKIEGO p.t. „Orka na Kujawach” wystawiony w Galerii
- nr 16, z 15 IV, s. 3: wystawa prac rękodzieła artystycznego Zofii RACZYŃSKIEJ, właścicielki pracowni malarsko–dekoracyjnej w Paryżu; lalki, szale, makaty
- nr 18, z 29 IV, s. 7: obraz Wacława NOWINY–PRZYBYLSKIEGO p.t. „Ballada” wystawiony w Galerii
- nr 20, z 13 V, s. 6: wystawa miedziorytów Józefa HECHTA (otwarcie 5.05.1928); reprodukcje wystawionych prac:
 - miedzioryt przedstawiający krajobraz Afryki
 - miedzioryt przedstawiający krajobraz Azji z jej florą i fauną
- nr 23, z 3 VI, s. 3: fragment dorocznej wystawy prac łódzkiej firmy ogrodniczej W..... SALWY
s. 7: obraz z wystawy prac Eustachego PIETKIEWICZA p.t. „Polski las”
- nr 37, z 9 IX: wystawa obrazów Wojciecha KOSSAKA; reprodukcje wystawionych prac:
 - s. 4: – „Nie strzelać”
 - „Skok parami”
 - „Ułan i kowalowa”
 - s. 5: – „Olszynka [Grochowska]”
 - „Bitwa pod Kircholmem”
 - „Autoportret”
- nr 51, z 16 XI, s. 7: wernisaż wystawy A..... NEUMANA; reprodukcje prac:
 - „Panorama Jerozolimy”
 - „Fragment Tyberiady w Palestynie”
- nr 53, z 30 XII, s. 7: wernisaż wystawy obrazów Aleksandra LASZENKI; reprodukcja obrazu p.t. „Biały kruk”

1929

- nr 4, z 27 I, s. 2: obraz Antoniego MICHALAKA p.t. „Bajka o szczęśliwym człowieku” wystawiony w Galerii
- nr 5, z 2 II, s. 3: obraz Jana ZAMOJSKIEGO p.t. „Gitarzysta” wystawiony w Galerii
- nr 9, z 3 III, s. 2: dwa obrazy wystawione w Galerii:
 - Antoni WIPPEL, „Na Helu”
 - DOBROWOLSKI Wacław, „Akt”, akwarela
- nr 10, z 10 III, s. 7: zestaw reprodukcji obrazów wystawionych w Galerii:
 - GRUŻEWSKI Marian
 - = „Wejście do czyśćca”
 - = „Miłość”
 - = „Wizja Apokalipsy”
 - WIPPEL Antoni
 - = „Giewont”
- nr 13, z 30 III, s. 2: obraz Antoniego WIPPL’A p.t. „Portret pani S.” eksponowany w Galerii
- nr 14, z 7 IV, s. 1: reprodukcja obrazu M. TRZCIŃSKIEGO p.t. „Bramy Tunisu” z wystawy zbiorowej malarzy: Edwarda OKUNIA, Mariana HEŁM–PIRGA i Mariana TRZCIŃSKIEGO
- nr 28, z 14 VII, s. 7: widok ogólny sali wystawowej Galerii podczas „Retrospektywnej wystawy mistrzów malarstwa polskiego”
- nr 47, z 17 XI, s. 3: obraz A. WIPPL’A p.t. „Nad Adriatykiem” na jego wystawie indywidualnej w Galerii
- nr 49, z 1 XII: wystawa [prac Zbigniewa KASIŃSKIEGO i B. NAWROCKIEGO ??] w Galerii; XI/XII 1929; reprodukcje obrazów:
 - s. 3: Bolesława NAWROCKIEGO p.t. „Dziewczyna w perłach”
 - s. 7: Zbigniewa KASIŃSKIEGO p.t. „Baszta w Sulejowie”
- nr 50, z 8 XII: wystawa jak wyżej, obrazy:
 - s. 3: Bolesława NAWROCKIEGO: „Słoneczna kąpiel”
 - s. 6: Zbigniewa KASIŃSKIEGO: „Znad Pilicy”
- nr 52, z 22 XII: wystawa prac łódzian, studentów i absolwentów ASP w Krakowie
 - s. 3: obraz–kompozycja St..... FRASIAKA
 - s. 7: – S..... BIENKOWSKI, „Portret W.S.”
 - S..... PILCH, „Autoportret”
 - Wacław DOBROWOLSKI, „Akt męski”
 - H..... PILCH, „Portret pani S.”

– J..... KRAUSE, „Góralka”

1930

- nr 1, z 4 I, s. 3: wystawa grafiki i książki współczesnej, zorganizowana przez Towarzystwa Bibliofilów Łódzkich w salach [d. Galerii Polskiej ??] Miejskiej Galerii Sztuki??
- nr 11, z 16 III: wystawa portretów Józefa KIDONIA; reprodukcje:
 - s. 3: „Wanda” (portret księżnej E Lubomirskiej)
 - s. 5: „Prof. Estreicher”
 - s. 7: Szkice do portretu p.t. „Wanda”
- nr 16, z 19 IV, s. 7: wystawa prac rzeźbiarki Pelagii LINDENFELDÓWNY i malarza Mieczysława SIEMIŃSKIEGO
- nr 23, z 1 VI, s. 7: wystawa jak wyżej; reprodukcje prac:
 - „Most Austerlitz w Paryżu”
 - „[Kościół] Notre Dame w Paryżu”
- nr 25, z 15 VI, s. 4: zapowiedź wystawy prac Styków ilustrowana reprodukcjami obrazów Jana STYKI:
 - „Polska Wyzwolona”
 - „Portret Ojca [...imię.....]”
- nr 29, z 13 VII, s. 5: reprodukcja obrazu Jana Styki p.t. „Przysięga Witolda” z wystawy prac STYKÓW
- nr 41, z 5 X, s. 3: wystawa kwiatów zorganizowana przez Wydział Plantacji Miejskich łódzkiego Magistratu
 - widok ogólny ekspozycji
 - jedna z kompozycji
- nr 51, z 14 XII, s. 6: wystawa łódzkich plastyków w lokalu przy ul. Moniuszki 2
 - rzeźba p.t. „W biegu”

– Instytut Propagandy Sztuki (1931–1939)

porównaj: – GALERIE – Miejska Galeria Sztuki w Łodzi

– OSOBY – DIENSTL–DĄBROWA Marian, KOELLE Fritz (rzeźbiarz), STRYJEŃSKI Karol (dyrektor Instytutu), WAŚOWICZ Wacław (malarz), ŻUŁAWSKI Marek (artysta-rzeźbiarz)

Adres: park im. H. Sienkiewicza.

Decyzja łódzkiego Magistratu w sprawie przekazania w dzierżawę budynku Miejskiej Galerii Sztuki Instytutowi Propagandy Sztuki w Warszawie została podjęta 31 XII 1930 r. (Rada Miejska zatwierdziła ją 12 II 1931 r.).

Zawarta w związku z tym umowa opiewała na okres 5 lat. Instytut zobowiązał się w do urządzania pięciu wystaw rocznie w zakresie sztuk plastycznych oraz przynajmniej jednej wystawy w roku na przeciąg jednego miesiąca prac artystów łódzkich [1]. Pierwszą wystawę Instytut otworzył już w końcu stycznia 1931 roku. Od tego czasu zaczęła się upowszechniać zamienna nazwa Galerii: „Instytut Propagandy Sztuki”. W 193... r. nad wejściem głównym, umieszczony został kartusz a w nim nazwa Instytutu. Oficjalna nazwa oddz. łódzkiego Instytutu: „Instytut Propagandy Sztuki pod opieką Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Spraw Wewnętrznych, delegatura w Łodzi, Park Sienkiewicza”.

BIBLIOGRAFIA:

[1] JAWORSKA Irena, *Zapomniane zasługi Marian Dienstl–Dąbrowy. Początki Miejskiej Galerii Sztuki w Łodzi*; [w:] „Kronika miasta Łodzi”, 2009, nr 3, ss. 124–142.

[2] MOWSZOWICZ Jakub, *Parki Łodzi. Łódź 196...*, ss. –

[3] (DP), *Nowa najstarsza galeria*; [w:] „Dziennik Łódzki”, wyd. A, 30 III 2005, nr, s. 13.

[4] *Ostatnie dni wystawy Kossaków*; [w:] „Kurier Łódzki”, 3 IV 1932, nr 92, s. 3.

= ogólne

1932

- nr 4, z 24 I, s. 4: koncert utworów Karola Szymanowskiego z udziałem kompozytora w salach galerii Instytutu [czy na pewno koncert ten odbył się w Łodzi ??]
 - Karol Szymanowski przy fortepianie
 - na zdjęciu: Karol Szymanowski, Grzegorz Fitelberg, prof. Karol Stryjeński (dyrektor IPS-u)

1935

- nr 11, z 17 III, s. 8: podpis pod zdjęciem: „W ub. niedzielę [10 III 1935] w zabudowaniach gospodarczych Instytutu Propagandy Sztuki wybuchł pożar, który na szczęście zdołano w porę zlokalizować, tak, że nie dosięgnął on sal wystawowych. Na zdjęciu spalona część magazynu I.P.S.” [dotyczy Łodzi czy Warszawy ???]

= wystawy i wystawiane prace

1931

- nr 5, z 1 II, s. 2: wernisaż pierwszej wystawy Instytutu Propagandy Sztuki w jej łódzkim oddziale, w salach byłej Miejskiej Galerii Sztuki; grupa przedstawicieli lokalnych władz miejskich i państwowych
- nr 8, z 22 II,; wernisaż pierwszej wystawy Instytutu w Łodzi; reprodukcje wystawionych prac:
 - s. 4: Michał BORUCIŃSKI, „Letni wieczór”
 - s. 5: Bronisław JAMONTT, „Krajobraz”
 - s. 8: Henryk GREMBECKI, „Portret marszałka [Sejmu R.P.] Ignacego Daszyńskiego”
- nr 17, z 26 IV, s. 8: F..... HIRSZBERŻANKA, „Biała K k ryza”, obraz wystawiony galerii Instytutu w Łodzi
- nr 18, z 3 V, s. 8: prace wystawione w galerii Instytutu w Łodzi:
 - Gizela HUFNAGŁÓWNA, „Pejzaż”
 - M..... LITAUER, „Pejzaż zimowy”
- nr 25, z 21 VI, s. 8: uczestnicy otwarcia wystawy prac uczniów szkół zawodowych w Łodzi

1932

- nr 7, z 14 II, s. 2: wystawa rzeźb i drzeworytów; wystawione prace:
 - Irena ARNOLD; drzeworyt
 - Zygmunt KOWALEWSKI, „Anioł”; rzeźba
- nr 12, z 20 III, s. 3: wernisaż prac łódzkich plastyków; m.in. pokazywane obrazy:
 - Antoni WIPPEL
 - = „Capri”
 - = „Harcierz”
 - = „Portret pani P.”
- nr 14, z 3 IV, s. 2: wystawa prac KOSSAKÓW (od do 6 IV 1932); reprodukowane prace:
 - KOSSAK, „Zaślubiny Polski z morzem”
 - KOSSAK, „.....”
- nr 24, z 12 VI, s. 6: otwarcie ogólnopolskiej wystawy chałupniczej [o jakie chałupnictwo chodzi ??] (12.06.1932)

1933

- nr 16, z 15 IV, s. 7: fragment wystawy prac malarskich i rzeźbiarskich uczniów i absolwentów III Państwowego Gimnazjum Męskiego im. J. Piłsudskiego w Łodzi
- nr 17, z 23 IV, s. 4: jak wyżej, inny fragment tej wystawy
- nr 42, z 15 X, s. 4: otwarcie propagandowej wystawy p.t. „Ziemia Pomorska i morze w malarstwie polskim” z udziałem wojewody łódzkiego – Aleksandra Hauke-Nowaka i Komisarza m. Łodzi – inż. Wacława Wojewódzkiego (8.10.1933); wystawa zorganizowana przez oddział łódzki Ligi Morskiej i Kolonialnej pod patronatem wojewody łódzkiego

1934

- nr 7, z 18 II, s. 3: wernisaż sztuki sowieckiej (artystów Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich) z udziałem m.in. wojewody łódzkiego – Aleksandra Hauke-Nowaka
- nr 11, z 18 III, s. 2: grupa osób uczestniczących w otwarciu wystawy indywidualnej malarza – Mieczysława SIEMIŃSKIEGO

1935

- nr 14, z 7 IV, s. 3: Karol HILLER – łódzki malarz i Stanisław Bal [właśc. Stan. Chruszczewski] – sprawozdawca kulturalny „Kurier Łódzkiego”, na tle obrazów artystów warszawskich (salon warszawski) wystawionych w łódzkim IPS-ie
- nr 10, z 12 V, s. 3: wystawa Polskiego Związku Zawodowego Łódzkich Artystów Plastyków i grupy artystycznej „Ryngraf” w galerii IPS-u
 - obraz K. ENDEGO p.t. „Plebania w Budzynku pod Aleksandrowem”
 - popiersie artysty-malarza W. Dobrowolskiego dłuta Zygmunta KOWALEWSKIEGO
 - s. 5: obraz olejny Wacława Dobrowolskiego p.t. „Portret pani S.”
- nr 20, z 19 V, s. 5: c.d. prezentacji prac grupy „Ryngraf” i członków Polskiego Związku Zawodowego Artystów Plastyków w Łodzi
 - WALCZOWSKI Franciszek, „Madonna”, olej, 1934
 - LEMAN Jerzy, obraz z cyklu „Łódź”
 - LEMAN Jerzy, obraz z cyklu „Łódź”
 - widok ogólny jednej z sal galerii wystawy prac grupy „Ryngraf” i członków Polskiego Związku Zawodowego Artystów Plastyków w

- Łodzi, na 1. planie rzeźba Z. Kowalewskiego p.t. „Marszałek Piłsudski”, w głębi obraz F. Walczowskiego „Madonna”
- nr 21, z 26 V, s. 3: c.d. prezentacji prac grupy „Ryngraf” i członków Polskiego Związku Zawodowego Artystów Plastyków w Łodzi
 - SPRUSIAK Tadeusz, obraz p.t. „Leśna droga”
 - ENDE Karol, obraz p.t. „Świątek”
 - s. 7: SŁUGOCKI Franciszek, medalion w brązie z profilem dyr. St..... Śliwińskiego
 - nr 22, z 2 VI,: c.d. prezentacji prac grupy „Ryngraf” i członków Polskiego Związku Zawodowego Artystów Plastyków w Łodzi
 - s. 2: BURDZIŃSKI Zygmunt, obraz olejny p.t. „Dalie”
 - s. 3: – UKLEJA Emil, drzeworyt p.t. „Skok rogacza”
 - KOWALEWSKI Zygmunt, płaskorzeźba w brązie p.t. „Król Stefan Batory”
 - RADWAŃSKI Ryszard, obraz olejny p.t. „Wisła pod Nieszawą”
 - s. 4: JEZIERSKA–GOEDEL Wanda, portret harcerza, pastel
 - s. 6: ŻABICKI Z....., obraz olejny p.t. „Las na Wołyniu”
 - nr 48, z 1 XII, s. 3: reprodukcja obrazu Henryka Grunwalda (1904–1958) p.t. „Miasteczko Łęczna” prezentowany na wystawie w Galerii

– Polskiego Związku Zawodowego Artystów Plastyków, oddz. w Łodzi

porównaj: **OSOBY – LASZENKO** Aleksander (malarz)

Adres: Piotrkowska 113

2. GAZETY, łódzkie

patrz: **PRASA**

3. GAZOWNIA MIEJSKA

porównaj: – **OSOBY** – **ADAMCZYK** Franciszek (długoletni pracownik), **BOROWSKI** Stanisław (długoletni pracownik), **BRAUN** Stanisław (długoletni pracownik), **BRZOWOWSKI** Julian (inż., nacz. Wydziału Przeds. Miejskich w Łodzi), **CHODAKOWSKI** Leon (czł. Rady Nadzorczej), **CHODAKOWSKI** Leon (czł. Rady Nadzorczej), **CIESIELSKA** Maria (długoletnia pracownica), **DAWIDOWSKI** Józef (długoletni pracownik), **DRAEGER** Robert (gł. buchalter), **DZIURZYŃSKI** (inż.), **GROSS** Oskar (inż., czł. **Rady Nadzorczej**), **GUNDLACH** Stanisław (dyr.), **HEIMAN–JARECKI** Edward (prezes Konsorcjum), **HOFFMAN** Robert (wicedyr.), **HOLCGREBER** Jan (inż.), **KŁOSOWICZ** Józef (długoletni pracownik), **KONIKOWSKI** Kazimierz (długoletni pracownik), **KOSIŃSKI** Stanisław (dyżurny ślusarz), **MAGNUSOWA** Rozalia (długoletnia pracownica), **MONKO** Bronisław (długoletni pracownik), **MROZIŃSKI** Antoni (długoletni pracownik), **PIENIAŻEK** Józef (długoletni pracownik), **PILICHOWSKI** Stanisław (długoletni pracownik), **PIOTROWSKI** Zygmunt (długoletni pracownik), **PUCHALSKI** Mateusz (długoletni pracownik), **RACZKOWSKI** Jan (długoletni pracownik), **REPSZ** Eugeniusz (długoletni pracownik), **ROTERTOWA** Sabina (długoletnia pracownica), **RUDOLF** Edmund (długoletni pracownik), **RYBICKI** Witold (długoletni pracownik), **SEIDEL** Ambroży (b. inkasent na emeryturze), **SIKORSKI** (inż.), **SKRÓTKIEWICZ** (inż.), **SPYCHALSKI** Antoni (długoletni pracownik), **SZUMPICH** Andrzej (magazynier), **ŚWIERCZEWSKI** (inż.), **SOBUCKI** Franciszek (długoletni pracownik), **TOMCZYK** Józef (czł. Rady Nadzorczej), **WESTFAL** Jan (długoletni pracownik), **WIECZORKOWSKI** Ignacy (długoletni pracownik)

– **SZKOŁY** – **zakładowe** – **Szkoła Elementarna dla dzieci pracowników Gazowni w Łodzi**

Adres: ul. Targowa 18.

W dniu 11 VI 1867 r. została podpisana umowa koncesyjna na budowę i eksploatację gazowni w Łodzi przez firmę William Catwright. W 1909 r. konsorcjum kierowane przez łódzkiego przemysłowca Edwarda Heiman–Jareckiego wygrało przetarg na dzierżawę eksploatacji gazowni na okres 10 lat. Uruchomienie gazowni nastąpiło w dniu 27 I/8 II 1910 roku.

Jedną z największych inwestycji gazowni w okresie międzywojennym była budowa przez nową piecowni pionowo–komorowej o zdolności produkcyjnej 30 (39) tys. m³/dobę, kosztem 1.200.000 złotych [8].

Gazownia miała swój sklep firmowy ze sprzętem gazowym: kuchnie, piecyki kuchenne, przy ul. Piotrkowskiej 40.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] KUCIŃSKI Julian, *Gazownia łódzka (1867 – 1997)*. Łódź 1998.
- [2] „Giewont”, 1928, nr 3, ss. 161–162
- [3] „Rozwój”, 27 I/8 XII 1910, nr 30, s. 4 (**Uruchomienie gazowni**)
- [4] „Rozwój”, 28 I/9 II 1910, nr 31, ss. 1 i 2 (Gazownia wodna)
- [5] „Rozwój”, 25 III/6 IV 1911, nr 79, ss. 2–3 (W sprawie gazowni łódzkiej)
- [6] „Rozwój”, 17 V/30 V 1911, nr 120, s. 3 (Zbiornik gazowy przy ul. Srebrzyńskiej na „Zdrowiu” ma być wybudowany jeszcze w tym roku)
- [7] *Wybuch gazu w aptece Maurycego Spokornego*;
[w:] o tej sprawie: Kuciński J., op. cit. s. 73; „Łodzinski Listok”, 27 VII 1896
- [8] (inf. o piecowni pionowo-komorowej); [w:] „Łódź w Ilustracji”, 1934, nr 50, s. 3.
- [9] F.B., *Ludzie z piekła. O 70% gazu więcej niż przed wojną produkuje gazownia łódzka. Pracują w warunkach zabójczych dla zdrowia i w pełni zasługują na podziw i uznanie*;
[w:] „Express Ilustrowany”, 31 I 1946, nr 15, s. 6 (+ foto).

1925

- nr 42, z 18 X, s. 3: – fragment sklepu fabrycznego Gazowni przy ul. Piotrkowskiej 40 (otwarty i poświęcony **12.10.1925** r.)
– jak wyżej, dział pieców kąpielowych

1927

- nr 19, z 8 V, s. 7: widok ogólny **wnętrza** sklepu fabrycznego Gazowni podczas publicznego pokazu wypieku ciast przy pomocy kuchni gazowej

1928

- nr 12, z 18 III, s. 7: wycieczka uczniów Miejskiej Szkoły Doksztalującej Nr 12 z Łodzi zwiedzająca Gazownię; w ich gronie inż. St..... Gundlach

1929

- nr 6, z 10 II, s. 3: wycieczka szkolna uczniów klasy III jednej z łódzkich szkół podczas zwiedzania gazowni miejskiej
- nr 30, z 20 VII, s. 4: widok z góry terenu Gazowni; zdjęcie wykonane z okna domu przy ul.

1930

- nr 20, z 14 V, s. 2: wycieczka słuchaczy Uniwersytetu Powszechnego „Pochodnia”; zdjęcie wykonane na tle zbiornika gazu
- nr 41, z 8 X, s. 7: grono uczestników uroczystości jubileuszu 40-lecia pracy zawodowej w Gazowni v-ce dyrektora Roberta Hoffmana (**1.10.1933**)

1933

- nr 43, z 22 X, s. 7: budowa nowej piecowni (wytwarzająca gaz) przez firmę inż. C. Kłobukowski i S-ka z Warszawy

1934

- nr 1, z 6 I, s. 2: uczestnicy uroczystości uruchomienia (1.01.1934) nowej piecowni pionowo-kominowej; pracownicy Gazowni i zaproszeni goście, m.in. Komisarz m. Łodzi
– inż. Wacław Wojewódzki, kierownik Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich – inż. Julian Brzozowski, dyrektor Zarządu Miejskiego m. Łodzi – Kalinowski i dyrektor Gazowni – inż. Stanisław Gundlach
- nr 10, z 11 III, s. 4: grupa uczestników (przedstawiciele wykonawcy, władz miejskich, władz miasta i województwa, dyrekcji Gazowni) odbioru końcowego nowej piecowni; zdjęcie wykonane na tle budynku piecowni
- nr 13, z 31 III, s. 4: stoisko firmowe Gazowni Miejskiej w Łodzi na „Ruchomej Wystawie Prób i Wzorów Przemysłu Krajowego” w salach Banku Handlowego w Łodzi
- nr 17, z 29 IV, s. 3: grupa pracowników po szczegółowym zapoznaniu się z budową i eksploatacją nowej piecowni; zdjęcie wykonane na tle budynku piecowni
- nr 26, z 8 VII, s. 1: uczestnicy XVI Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich i I Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Słowiańskich, na stopniach łódzkiej katedry, po uroczystym nabożeństwie w pierwszym dniu obrad (Łódź, **25–26.06.1934**)
- nr 36, z 9 IX, s. 8: podpis pod zdjęciem „*Roboty ziemne Gazowni Miejskiej w Łodzi. rewizja rur 14-calowych i przekładanie 8-calowych przy ul. Srebrzyńskiej* [do zbiornika przy ul. Srebrzyńskiej – WŻ]”.
- nr 37, z 16 IX, : roboty ziemne na Srebrzyńskiej; c.d. fotoreportażu
s. 2: grupa robotników w wykopie
s. 5: grupa robotników pracujących przy tutaj „in corpore”
- nr 45, z 11 XI, s. 4: podpis: „*Komisarz Zarządu Miejskiego m. Łodzi, inż. Wacław*

Wojewódzki przeprowadza wizytację robót ziemnych nowej linii
Gazowni Miejskiej”

- nr 48, z 2 XII, s. 4: podpis: „Roboty ziemne prowadzone przez Gazownię Miejską w Łodzi zostały zakończone. Na zdjęciu fragment robót.” (na ul. **Srebrzyńskiej**)
- nr 49, z 8 XII, s. 5: wizyta grupy łódzkich dziennikarzy w Gazowni Miejskiej w Łodzi z okazji oddania do eksploatacji nowej piecowni pionowo–komorowej; zdjęcie wykonane na tle jednego ze zbiorników gazu
- nr 50, z 16 XII, s. 3: widok ogólny budynku piecowni pionowo–komorowej z wysokości ok. II piętra budynku stojącego obok

4. **GMINA ŻYDOWSKA w Łodzi**

porównaj: **OSOBY – MINCBERG** Jakub

Powstała Od do 1936 miała siedzibę w nieistniejącym budynku przy pl. Wolności 8. W 1936 r. zakupiła willę Adeli i Hermana Gruenspanów przy ul. Pomorskiej 18 wystawioną od 1932 r. na licytację z powodu śmierci właściciela w tymże roku i zadłużenia. Po zakończeniu II wojny światowej znalazła tu pomieszczenie Wyższa Szkoła Rolnicza a następnie Wydział Fizyki i Chemii Uniw. Łódzkiego. Gmina odzyskała swoją przedwojenną siedzibę w 1997 roku [1].

BIBLIOGRAFIA:

[1] PIERZCHAŁA Wiesław, Pałac Gebhardta na liście; [w:] „Kocham Łódź” (dod. do „Polska. dziennik Łódzki”), 17 V 2013, nr ..., s. 4 [siedziba Gminy Żydowskiej w Łodzi od 1936]

5. **GOSPODY (restauracje)**

– „Gospoda” Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny

porównaj: **ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA** – kombatanckie – Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny, oddz. wojewódzki

Adres: ul. H. Sienkiewicza 26 (1939)

Powstała prawdopodobnie w 1938 roku. Po II wojnie światowej w miejscu tym powstała „Gospoda Artystów, „Xantypa”” prowadzona przez Jana Styczyńskiego lub wspólnie z Wierą Świdorską. Potem długi czas znajdowało się tu kasyno Milicji Obywatelskiej (MO).

1938

– nr 19, z 8 V, s. 3:

6. **GOSPODY (stowarzyszenia)**

– **Gospoda Czeladzi Malarskich i Lakierniczych w Łodzi**

patrz: **ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA** – zawodowe – Stowarzyszenie Pracowników Malarzy i Lakierników w Łodzi

Powstała 1888 roku.

7. **„GRAŻYNA”**

Związek (**Stowarzyszenie ?**) Młodzieży Polskiej „Grażyna”

patrz: – **ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA** – **Stowarzyszenie** Młodzieży Polskiej „Grażyna”
lub
– **ZWIĄZKI** – **Związek** Młodzieży Polskiej „Grażyna”

8. **GRÓB NIEZNANEGO ŻOŁNIERZA w Łodzi**

patrz: **POMNIKI** – Płyta Nieznanego Żołnierza

Nazywanie tego miejsca „grobem” jest nieprawidłowe, ponieważ nikt tu nie został pochowany, ale taka nazwa przyjęła się powszechnie w Łodzi. W 2005 r. został zgłoszony projekt przekształcenie Płyty w Grób. [1].

BIBLIOGRAFIA:

[1] (KOW), Zamiast płyty będzie grób. Chcą sprowadzić prochy nieznanego żołnierza. [w:] „Express Ilustrowany”, 12 IV 2005, nr 85, s. 4.

9. GRUPY

- artystyczne

= „Jednoróg”

Krakowska grupa artystyczna działająca w latach 19... – 19.... W czerwcu 1926 r. jej przedstawiciele mieli wystawę w Miejskiej Galerii Sztuki w Łodzi. Członkiem tej grupy był też genialny rzeźbiarz Stanisław Szukalski (1893-1987).

1926

- nr 25, z 20 VI, s. 3: wystawa prac krakowskiej grupy artystycznej „Jednoróg”
 - = Waław ZAWADOWSKI, „Portret M. Paszkiewicza”
 - = Jan HRYŃKOWSKI, „Autoportret”
 - = Stanisław POPŁAWSKI, rzeźba p.t. „Ewa”

= „Jung Jidisz”

porównaj: **OSOBY** – LINDEFELDÓWNA Pelagia (rzeźbiarka), **SZWARC** Marek (artysta-malarz i rzeźbiarz)

Powstała w 1919 roku. Zgodnie z nazwą skupiała młodych artystów pochodzenia żydowskiego. Jej członkowie wzięli m.in. udział w I Wystawie Żydowskiego Malarstwa i Rzeźby w Białymstoku (wrzesień 1919) i „Salonie futurystów” w Łodzi (1921).

Jung Idysz (Jung Jidysz) – założona w Łodzi w roku 1919 przez Mojżesza Brodersona grupa twórców awangardowej literatury i sztuki żydowskiej w Polsce. Grupa istniała do roku 1921.

Do grona założycieli należeli Jankiel Adler, Marek Szwarz i Wincenty Brauner. Z grupą związani byli m.in. Henryk Barczyński, Henryk Berlewi, Ida Brauner, Samuel Cygler, Zofia Gutentag, Icehak Kacnelson, Henoch Kohn, Pola Lindfeldówna, Dina Matus, Mojżesz Neuman, Natan Szpigel i Władysław Wajntraub. Większość z nich była członkami istniejącego od 1916 roku „Stowarzyszenia Artystów i Zwolenników Sztuk Pięknych”. Grupa pozostawała pod wpływem ekspresjonizmu niemieckiego oraz twórczości Marka Chagalla. W roku 1919 grupa wydała trzy numery czasopisma Jung Idysz.

Niektórzy członkowie grupy utworzyli w roku 1927 łódzki kabaret Ararat.

BIBLIOGRAFIA:

[1] MALINOWSKI J., *Malarstwo i rzeźba Żydów polskich w XIX i XX wieku*. Warszawa 2000.

[2] MALINOWSKI J., *Grupa „Jung Jidisz” i żydowskie środowisko „Nowej Sztuki” w Polsce 1918 – 1923*. Warszawa 1987.

[1] hasło „Jung Idysz” na „Wikipedii”

1930

- nr 16, z 19 IV, s. 7: wystawa prac rzeźbiarki Pelagii LINDENFELDÓWNY i malarza Mieczysława SIEMIŃSKIEGO w Miejskiej Galerii Sztuki w Łodzi

= „Meteor”

porównaj: **OSOBY** – Julian Tuwim

Założona w 19.... przez kilku uzdolnionych literacko wychowanków Gimnazjum Męskiego im. J. Piłsudskiego w Łodzi. Patronował jej i wspomagał Julian Tuwim, również wychowanek tego Gimnazjum.

= „Osnowy”, grupa literacko-artystyczna

porównaj: – **OSOBY** – **ZAREMBA-ADAMCZYK** Marian (kier. Grupy)

Powstała w 1937 roku. Skupili się w niej

= „Ryngraf”

porównaj: – **ORGANIZACJE i STOWARZYSZENIA** – kulturalne

- **OSOBY** – **BURDZIŃSKI** Zygmunt (malarz), **DOBROWOLSKI** Wacław (malarz), **ENDE** Karol (malarz), **JEZIERSKA-GOEDEL** Wanda (malarka), **KOWALEWSKI** Zygmunt (rzeźbiarz), **RADWAŃSKI** Ryszard (malarz), **SPRUSIAK** Tadeusz (malarz), **UKLEJA** Emil (malarz), **WALCZOWSKI** Franciszek (malarz), **ZABICKI** Z..... (malarz)
- **ZWIĄZKI** – kulturalne

Powstała w 1931 roku. Skupiała łódzkich malarzy i rzeźbiarzy. Prawdopodobnie jej siedzibą była Szkoła Rysunku, Malarstwa i zdobnictwa Wacława Dobrowolskiego (malarza) przy ul. Wólczańskiej 35.

1933

– nr 4, z 22 I, s. 7: członkowie grupy na spotkaniu z Jerzym Braunem, literatem z Warszawy

1935

– nr 20, z 19 V, s. 5: jedna z sal galerii IPS-u w parku im. H. Sienkiewicza podczas wystawy prac członków Polskiego Związku Zawodowego Artystów Plastyków w Łodzi i członków grupy „Ryngraf” (.....05 –06.1935)

– polityczne

= parlamentarna grupa regionalna posłów i senatorów RP

porównaj: **ALGAJER** (senator), **BARTCZAK** (poseł), **DRATWA** (poseł), **GALICA** (senator), **GIERYMSKI** (poseł), **GR ETKIEWICZ** (poseł), **NOWICKI** (poseł), **PŁOCEK** (poseł), **POMIANOWSKI** (poseł), **WOJTEK-MALINOWSKI** (poseł), **WADOWSKI** (poseł), **WYGANOWSKI** (poseł)

Powstała w 193....., z inicjatywy

1936

– nr 6, z 9 II, s. 1: na spotkaniu w Urzędzie Wojewódzkim w Łodzi z wojewodą Al. Hauke-Nowakiem (3.02.1936)

10. „GWIAZDKI”

patrz: **UROCZYŚTOŚCI** — „gwiazdki”, „choinki”, „opłatki bożonarodzeniowe”

c.d. w przygotowaniu